Miquel Gallardo
Oriol Homs
Ferran Miquel
Fotos: Antoni Millan

RIBES 2001

PART II

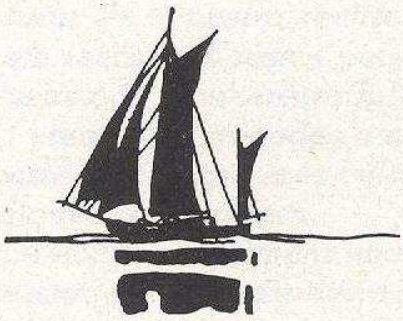

Ribes, gener de 1986

EDITA LA REGIDORIA DE CULTURA DE L'AJUNTAMENT DE SANT PERE DE RIBES

INTRODUCCIÓ

La constatació que cal donar tanta importància a l'estudi del futur com la que es dóna a l'estudi del passat és una de les conclusions a les quals han arribat en els darrers temps bona part dels especialistes de totes les disciplines científiques.

La prospectiva o estudi del futur té una sòlida base filosòfica —iniciada a França— i desenvolupada per gairebé tot Europa. Alhora posseeix uns fonaments científics i matemàtics —originats a Nord-Amèrica— i extesos per tot arreu.

Tot això s'ha debatut en el camp, per exemple, de l'ensenyament, on els partidaris de la prospectiva creuen que l'educació ha de preparar per a un món que canvia vertiginosament i que per tant hauria de ser sensible als canvis socials, econòmics, polítics, científics, tècnics, etc., que es produeixen tant a l'àmbit local com al mundial. És en aquest sentit que el juny de l'any passat, amb motiu de la Festa Major d'estiu, la Regidoria de Cultura de l'Ajuntament va editar un opuscle que portava per títol genèric «Ribes 2001». En aquest aplec s'hi recollien textos de persones de diferents generacions, responsabilitats i espectres ideològics en què analitzaven les perspectives de futur del nostre poble, prenent com a data simbòlica l'any 2001. Hi havia, però, un comú denominador en totes elles: totes eren ciutadanes de Ribes, és a dir, ribetanes. Ara hem pensat que fora interessant proposar una segona part —i última— de reflexió sobre el futur de la nostra realitat més immediata. En aquest cas, hem cregut addient que els escrivents fossin persones que malgrat no viure a Ribes, prenen part activa i il.lusionada en el nostre futur. Són gent que des de diferents angles estan treballant i creant —a vegades amb responsabilitats certament importants—, per a què el nostre futur sigui més culte, més solidari, amb igualtat d'oportunitats socials i econòmiques per a tothom.

De fet, viure o no viure en un lloc té actualment una importància secundària però hi ha un factor que dóna una vessant prou suggestiva a l'assumpe: la peculiaritat que comporta escriure sobre el futur d'un poble en el qual no es viu, amb el relatiu distanciament crític que això suposa.

Tots els que han acceptat el nostre encàrrec, però, han reflexionat fonamentalment sobre els joves, per això, voldríem que aquest petit document fos un paper de discussió entre els ciutadans joves del nostre poble, ja que ells seran els que rebran més les conseqüències, positives o negatives, de les reflexions i actuacions col.lectives en la realitat propera/llunyana.

Perquè com bé diu un dels articulistes, el futur comença a partir d'ara.

PER UN FUTUR SENSE EDUCADORS DE CARRER

Quan vaig venir a Sant Pere de Ribes a treballar com educador de carrer ho vaig fer per tres motivacions personals que m'hi predisposaven:

1.- Acceptar el repte d'iniciar una tasca de sociabilització amb els infants i joves més conflictius de Ribes i Les Roquetes. Això tenia molt atractiu pel que significava de sembrar de nou, evitant en el possible de caure en els errors passats.

2.- La intuició de què les limitacions inherents a la meva feina, és a dir, el sostre institucional que està limitat pels recursos, es pot superar d'acord amb una voluntat política de l'Ajuntament, que de bon principi va estar conforme que treballeríem en profunditat, tant el nivell preventiu com el de tractament intensiu. Això sempre tenint en compte les limitacions d'un poble d'onze mil habitants.

3.- La possibilitat d'un nou enfoc de la meva tasca com a educador de carrer que pertanyo tant al Departament de Serveis Socials com al Departament de Treball, cosa que ens permet elaborar, conjuntament amb els altres tècnics, i assegurar que els pocs llocs de treball siguin aprofitats per les persones més necessitades, tenint en compte tots els agreujaments.

Un cop tingut en compte tot l'exposat anteriorment, cal dir que l'educador de carrer es troba treballant al «cul de sac» amb un ampli ventall de tipologia, que condiciona diferents modalitats d'actuació (deficients físics, psíquics, marginació social). Ja he conegut la realitat de Sant Pere de Ribes, però penso que la infància i joventut d'aquest poble no està tant malejada com la de les grans ciutats (Barcelona, etc.), encara que tinguin molts problemes, però, o bé les situacions personals o familiars no estan tan deteriorades, o bé pot gaudir d'uns recursos que a la gran ciutat li manquen, llevat de famílies ja detectades com molt conflictives.

L'educador sovint es troba sol, relacionat amb un gran nombre de nens i joves, cadascun d'ells amb la seva problemàtica personal, social, les seves espectatives, etc., i sempre en un marc especialment difícil (el carrer) i amb pocs recursos.

La majoria de vegades, sense més eines que ell mateix, es troba en la imposició de donar una resposta, de cercar solucions impossibles (com la creació de llocs de treball, deshabituació dels drogaddictes, recuperació de personalitats molt deteriorades, brots esquizofrènics, etc.).

Molt sovint aquestes solucions no arriben o es converteixen en solucions temporals, que sense resoldre el conflicte plantejat, permeten un primer treball de contenció, un descens del grau de conflictivitat, que pot facilitar donar-nos enfocs a la situació... però quasi sempre són un «pegat», ja que no podem incidir en les veritables causes que provoquen la marginació.

A pesar de tot, en la possibilitat

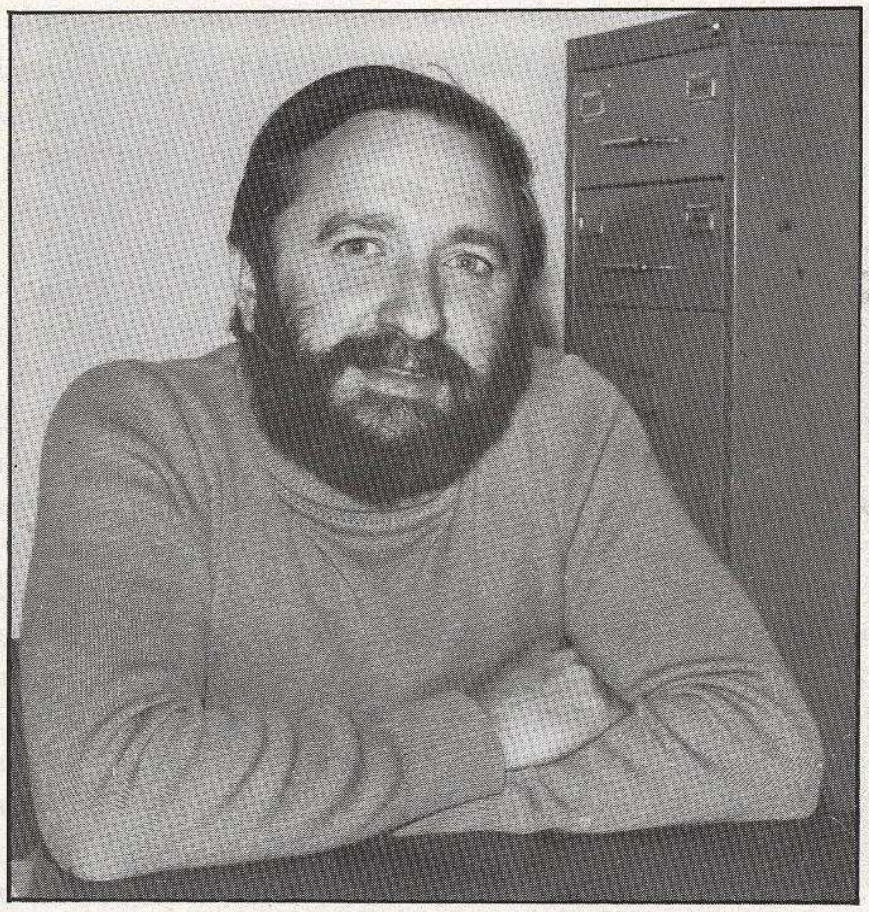

Miquel Gallardo, educador

d'un nou enfoc, rau la importància de remetre'ns a un punt de referència, a un model educatiu vàlid, amb la finalitat de què el treball de l'educador de carrer no acabi diluint-se en el conflicte de la zona en què treballa (això sembla que els professionals italians del Nord ho tenen ben assumit).

El que és ben cert, és que l'educador de carrer no pot restar sol, ni suportar tensió solament amb paraules i bones intencions; cal una voluntat política decidida i ferma.

Ara bé, la problemàtica principal de l'educador de carrer (que jo identifico a un pagès de secà) es troba en què no tenim cap manual d'instruccions. Normalment hem de treballar el conflicte i les úniques eines som nosaltres mateixos. No tenim cap recepta per utilitzar en una situació determinada, però sí podem establir uns controls de qualitat, que penso queden garantits per: els resultats conquerits (objectivament quantificables) i la nostra salut mental, tenint present que treballem amb un material molt delicat.

D'altra banda els eixos en què es fonamenta la tasca que estic fent a Sant Pere de Ribes, són els següents:

- Reflexar o fer efectiva una voluntat política que permeti establir i garantir un treball de prevenció (creació d'un centre obert, etc...) així com un treball més assistencial i individual (casos molt conflictius).

- Tenir un gran respecte per les persones, ja que és a les persones més febles, a nivell econòmic, cultural,

etc... les que tenen dret als nostres serveis. Hem d'entendre que cobrem un sou gràcies a elles i que si estessim en un món més just i solidari, no farien falta els treballadors socials. Necessito aprendre d'aquestes persones i que se sentin tractades amb tant respecte i tacte que siguin elles protagonistes de la seva història.

- No tenir por, que no vol dir ser inconscient. La por engendra violència, la violència engendra por i la por ve del desconegut.

- Desmitificar la nostra funció, vull dir que hem d'aprendre a mirar les coses des d'amunt.

- Esperit de lluita o treballar amb il.lusió: la majoria d'educadors ho fem perquè no tenim cap més remei, som carn de canó, en espera d'una altra feina, que social i econòmicament ens sigui més rentable (psicòlegs, etc...) i d'altres professions que utilitzen el treball de l'educador de carrer com un un curs-pont i poder-lo després utilitzar com a punts i currículum... enfront d'aquesta situació sempre he lluitat per seguir sent «soldat ras» i he emprat la pedagogia del «plaer» ja que «cada maestrillo tiene su librillo».

Concretant més, la meva tasca té relació directa i de gestió en quatre camps bàsics: Treball de tractament individual, treball de tractament grupal, treball institucional intern i treball institucional extern (Generalitat, Diputació, Guàrdies Urbanes comarcals, equips d'educadors del Garraf i Penedès, Centres Cívics de Molins de Rei, Barcelona i Vilafranca).

Una vegada que s'ha vist tot el que s'esmenta prèviament i després de vuit mesos de treballar entre vosaltres estic en condicions de plantejar el desig de fer arrels en aquest poble, junt amb la meva família, tenint present que el meu fill petit té sis anys i la gran en té vint. Això em força a treballar en profunditat aquest avui dins de la realitat del poble, per tal de què aquests homes del demà puguin tenir un món més just i solidari.

Abans de cloure voldria formular un desig i un anhel: que cada cop la meva feina estigués més integrada dins de les xarxes normalitzades del poble, tant a nivell cultural com sòciopolític i sobretot en l'àmbit de la població que fins ara es considerada com a marginal, o que tenen actituds considerades com a inadaptades.

Per anar bé l'any 2001 no haurien de caldre educadors de carrer. Jo faré tot el que sigui possible per a què sigui així.

Miquel Gallardo
Educador de Carrer

EL FUTUR DE RIBES: UNA CRUÏLLA EN LA QUAL CAL DECIDIR

La història de Ribes no és una història qualsevol, anònima, sinó que ha participat de forma intensa en tots els grans aconteixements que han succeït en el nostre país. A Ribes es fa veritat la creença, que jo comparteixo,

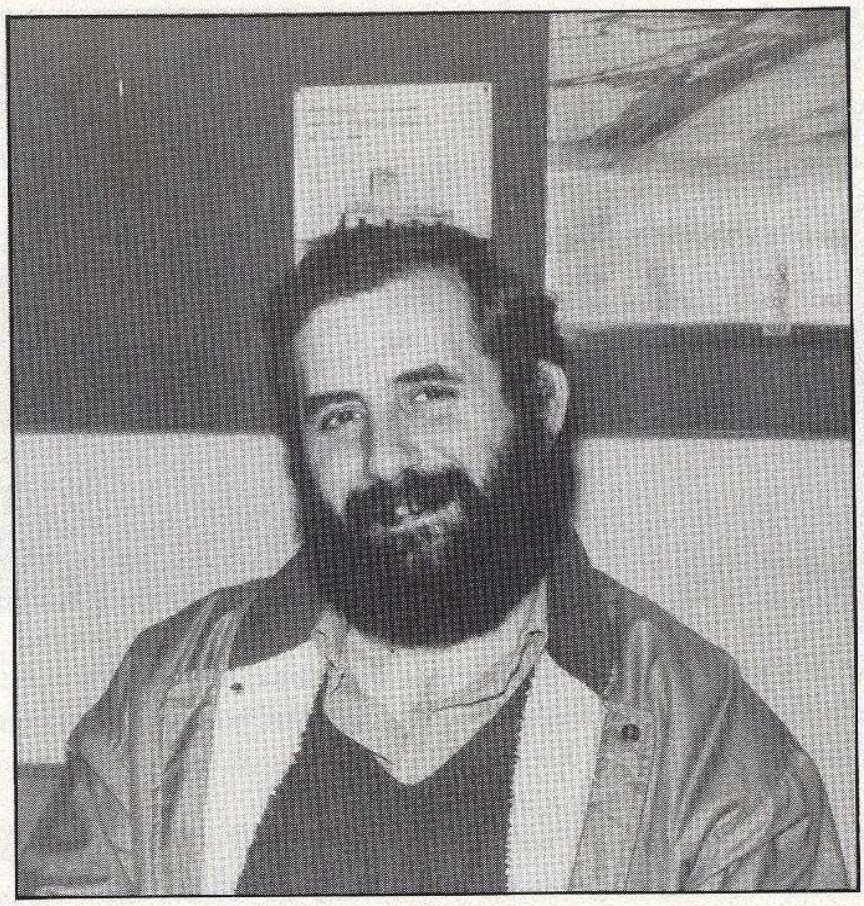

Oriol Homs, sociòleg

de què la història la fan els homes i les dones en la seva participació activa en l'esdevenidor col.lectiu. Per a un visitant, a la que intenti penetrar en la vida quotidiana del poble, Ribes apareix amb una activitat social, cultural, esportiva, lúdica, política... d'una riquesa superior a la de molts altres pobles. Aquestes qualitats de Ribes estic segur que li seran de gran ajuda per afrontar el futur que esdevé dia darrera dia.

S'aproxima el final de segle, i sembla que aquesta data hagi de marcar nous aconteixements trascendentals. Amb la lentitud que es produeixen els canvis socials a l'any 2000 ja hi som ara. Es parla molt d'una nova revolució tecnològica que transformarà les societats tal com les coneixem ara. Però, segurament els canvis que es produiran en els propers anys seran deguts tant a innovacions tècniques que puguin produir, com a les conseqüències socials dels canvis que ja s'han produït durant tot el segle XX.

D'aquests canvis m'agradaria ressaltar un aspecte que em sembla de la màxima importància. Els canvis que s'estant produint —en part— conseqüència del desenvolupament tecnològic, especialment per la innovació en el camp de l'electrònica i de la informàtica, tornen a plantejar un vell dilema entre diferents alternatives de desenvolupament econòmic.

Ja en la primera revolució industrial es va produir un contenciós de grans dimensions socials entre un

El Local, Centre Cultural de Ribes, un edifici de futur. Una obra que marcarà època (foto: M.G.).

model industrialitzador basat en la gran fàbrica de treball assalaritzat, o les xarxes existents d'artesans relacionats entre si per forts lligams corporatius. Va ser el primer model el que es va imposar i la història, que l'escriuen els vencedors, ens l'ha presentat com l'únic model possible. Avui, la microelectrònica i la informàtica, més tot un conjunt d'altres factors difícils de resumir, han fet trontollar aquest model de fàbrica i d'industrialització que s'ha desenvolupat, especialment, des de mitjans del segle XVIII. Les fàbriques grans es divideixen i desconcentren, les grans corporacions busquen altres tipus de relació entre els seus membres que siguin més flexibles; l'economia submergida creix; les grans organitzacions tenen més dificultats en adaptar-se que les petites i mitjanes; la industrialització ha provocat grans trastorns en el medi ecològic, etc...

És a dir, les transformacions actuals tornen a posar sobre la taula la discussió sobre el model d'industrialització. Alguns autors estudiosos del tema afirmen que la disjuntiva es presenta de la següent manera: Es poden contemplar dues estratègies potencialment contradictòries pel rellançament del creixement econòmic dels països avançats. La primera estratègia es basa en els principis dominants de la tecnologia de producció en sèrie, si bé, requereix la implantació d'un ordre econòmic internacional. La segona estratègia s'aparta profundament dels principis tecnològics establers i ens recorda aquells mètodes artesanals de producció i aquells mecanismes reguladors que varen resultar perdedors durant la primera revolució industrial.

Si s'opta per intentar la recuperació econòmica per aquesta segona via, els anys setanta i vuitanta es consideraran, en retrospectiva, com un moment de canvi en la història de la mecanització.

Parlar de mètodes artesanals no

vol dir tornar al fus i a la filadora, a la farga, sinó que, utilitzant els automatismes informàtics i electrònics és pensable un altre tipus d'organització de la producció formada per petites i mitjanes unitats amb un lligam estret amb les relacions socials a nivell local.

Aquesta disjuntiva ens recorda un cop més que, el desenvolupament tecnològic no és determinista i que el fet de què es segueixi una línia o una altra té molt a veure amb l'organització social i amb la voluntat dels pobles.

Aquesta és una de les grans decisions que s'hauran d'anar prenent a Ribes. Altres decisions afecten bàsicament a dos àmbits: el temps lliure i els joves.

Entre el temps d'atur i la reducció que s'anirà produint del temps de treball, les hores que les persones tindrem sense una obligació laboral aniran en augment. Com organitzarem aquest temps lliure? Seguint les pautes imposades pels interessos econòmics de les grans empreses de comunicació i producció d'activitats d'oci? O bé serem capaços d'aprofitar aquest temps per unes activitats que ajudin al desenvolupament de la persona més solidària amb la comunitat?

Igualment amb els joves. Ja actualment, s'està definint un paper diferent dels joves dins la societat, molt més independent dels adults. Seguirem els adults donant l'esquena als joves, temerosos de la competència i de les crítiques que ens poden fer? O bé els donarem un cop de mà per ajudar-los a definir el seu lloc dins la societat?

Sant Pere de Ribes és un poble bastant jove, on tota una generació que, avui està ocupant els llocs de responsabilitat en la vida econòmica, cultural, rural i política, va tenir l'oportunitat de reconstruir, amb molts sacrificis, la dinàmica social del poble. Però aquesta generació ja no és tan jove i al seu darrera puja una altra generació que també necessita tenir la seva oportunitat per expressar les seves inquietuds i poder-les realitzar.

En el fons, una bona part del futur de Ribes continua estant en mans dels Ribetans.

Oriol Homs
Assessor de Treball de l'Ajuntament i professor de l'Escola Universitària de Treballadors Socials.

CAL CONSTRUIR EL FUTUR ARA

Parlar del futur sempre és difícil, fer-ho en concret de Sant Pere de Ribes, des d'una perspectiva de tan sols tres mesos de treball, ho és encara molt més.

Fa sis mesos l'Institut d'Ensenyament Secundari (I.E.S.) era encara una situació de futur per l'Ajuntament. Avui se'ns demana que parlem nosaltres de futur.

És lògic doncs que a l'I.E.S. creiem que parlar de futur és parlar de present.

Hi ha una altra qüestió que confirma aquesta creença. A l'I.E.S. es preparen pel seu futur nois/es que demà seran els adults de Ribes i Les Roquetes, i tindran una mica a les seves mans les directrius d'aquest futur que ens plantegem i que el comencem a construir avui des del seu aprenentatge.

Les reivindicacions en matèria d'infraestructura de serveis públics es van realitzant. L'Institut és una prova, però no podem aturar-nos aquí. El seu inici és un repte col.lectiu. Si és que volem donar-li el futur que cerquem.

El lloc on està ubicat i el conjunt arquitectònic que forma Can Puig són eines molt valuoses, pels professionals que hem iniciat la tasca, de portar-lo a terme, però, el que veritablement subscribim és el projecte educatiu que potenciat i supervisat per la Generalitat i impulsat per l'actitud Institucional i social del Consistori es porta a terme, basant-se en una nova concepció d'ensenyament secundari centrat en una línia de formació global i polivalent més que l'especialització i adreçada a tota la població de joves del municipi de forma unitària, evitant així diferenciacions tant de tipus socials com d'ordre intel.lectual-individual, procurant donar resposta a cadascun per arribar a assumir allò pel que s'està capacitat.

Des d'una perspectiva social aquesta unificació és enriquidora en quant que dóna els mateixos espais a compartir amb uns drets i deures iguals per a tothom, a dues poblacions que d'altra forma estarien separades amb tot el que comporta de marginació social dins dels joves d'una mateixa comunitat.

L'objectiu d'ésser un centre obert a qualsevol jove de Sant Pere de Ribes és prou important per portar-lo a terme.

Aquest projecte que fins fa poc era futur i que ara és ja realitat no es finalitza en obrir les portes, sinó que cal consolidar-lo per poder-lo mantenir. Aquesta fase és potser més difícil que l'anterior, és la tasca quotidiana.

L'evolució és el procés natural d'assimilació del viure. És el fruit de realitzar i confirmar els projectes que prèviament havíem elaborat.

Aquest ritme evolutiu que hauria d'ésser assossegat i tranquil, es veu trencat en els darrers anys pel desfasament, cada vegada més acusat que es crea entre el ritme d'assimilació de la informació que ens arriba i la creació constant d'uns paràmetres com a conseqüència d'unes tecnologies que comporten canvis, no solament teòrics sinó també en la configuració de la forma de viure, dels coneixements i de l'entorn.

Aquest desequilibri i aquesta manca de punts de referència provoca sovint inseguretat i angoixa i la creació de mecanismes de defensa per fer front a la incapacitat d'adaptació constant que se'ns exigeix.

Les noves tecnologies, els nous mètodes de producció, la nova estructura econòmica, la influència i control que ofereixen els mitjans de comunicació, comporten un nou concepte en la forma de viure, i tots els elements perifèrics s'han vist o es veuen necessitats d'adaptar-se i/o reformar-se. Així neixen noves ideologies, noves escales de valors, utilització de factors diferents, un nou món juvenil, etc.

Una de les manifestacions que comporta aquest procés, i que ens

Ferran Miquel, pedagog

sembla important remarcar, és la tendència a la corporativització que cada vegada més, controla, limita i predetermina la vida de l'home.

Davant de tot això ens cal un home capaç d'adaptar-se al medi a partir d'una concepció global d'ell. Treballar i potenciar totes les facultats que li permetin una maduració física, psíquica i social sota una constant i viscuda impregnació social en un marc heterogeni, ha de ser la porta per la qual ha de passar tot planteig de formació.

L'ensenyament no n'és aliè, la concepció i estructura educativa des de sempre no ha estat massa pensada per oferir i capacitar als alumnes de mecanismes i estructures que els donin recursos per adaptar-se al seu present.

La participació i experimentació social és massa minsa en les etapes educatives, l'educant es troba tancat en el món escolar i allunyat de la realitat comunitària.

L'estructura educativa centrada en la transmissió d'instrucció en base a un futur abstracte, aïllada de la realitat quotidiana, tancada en si mateixa, no pot oferir la necessària formació ni els recursos primordials a la seva població per poder-se adaptar a necessitats que ignora. Aquesta postura de l'ensenyament crea un ambient d'inhibició per part de la societat envers l'escola. En l'etapa secundària és inclús el mateix adolescent que a vegades s'inhibeix, ja que no veu un lligam entre l'aprenentatge que li ofereix i la vida laboral i social real que li pertoca viure, creant el que se'n

diu l'analfabetisme cultural.

Els moviments de professionals i el canvi social fan que apareixi la possibilitat d'una nova estructura educativa a través de col.lectius polivalents que plantegin la reforma i la renovació pedagògica.

Així doncs, el planteig d'un «projecte jove» no pot quedar tancat ni dins d'un centre ni dins de cap entitat en concret, ha de formar part de tota la comunitat, de tota la vida del poble... S'ha d'oferir un ventall ampli de possibilitats.

La nostra evolució i el nostre futur van lligats a Ribes i Les Roquetes. El futur no és quelcom que s'hereti, és una nova creació.

L'educació ja no és una tasca exclusiva del mestre o professors dins del marc que plantegem; l'entorn té una clara funció educativa i hem d'estar oberts a ella perquè és on habita el noi/a.

No podem inhibir-nos d'aquesta funció col.lectiva, fins i tot fent-ho eduquem, transmitim postures.

Dèiem abans que parlar de futur per l'I.E.S. és parlar de present. És obvi que si volem un futur cal que el construïm ara. Si volem una evolució conscient del poble, cal que evolucionem ara. Si esperem a demà haurem perdut part del futur.

És massa còmode parlar de futur, podent fer que mai arribi. Qui més influirà en la seva realització és la nostra pròpia capacitat col.lectiva d'adaptació al ritme d'evolució i això passa per esbrinar i elaborar el present.

Per part nostre en fem l'oferiment.

Ferran Miquel
Director de l'Institut
d'Ensenyament Secundari
«Can Puig»